

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 138/2018 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om arbetssäkerheten inom den prehospitala akutsjukvården

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 138/2018 rd undertecknat av riksdagsledamot Eerikki Viljanen/cent:

Hur tryggas säkerheten för personer som utför akutvård och planeras ändringar i strafflagen så att straffen för gärningar mot akutvårdare jämställs i straffskalan med straff för våldsam motstånd mot tjänsteman?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Inom akutvården utförs synnerligen krävande arbete under ofta mycket varierande förhållanden. Så som i allt arbete som man låter utföra är det även inom akutvården arbetsgivaren som i första hand ansvarar för arbetarskyddet. Arbetsgivaren ansvarar för att arbetsplatsen är trygg och sund för arbetstagaren. Utgångspunkten för arbetarskyddslagen är att arbetsplatserna på eget initiativ främjar säkerheten och hälsan i arbetet. Arbetsgivaren är skyldig att vidta åtgärder för att utreda och avvärja olycksfall, olägenheter i fråga om hälsan och andra farliga situationer.

I akutvården och naturligtvis i samband med andra arbetsuppgifter inom hälsovården har en förhöjd risk för våld och hot om våld identifierats. Inom hälsovården har man utvecklat handlingsmodeller och myndighetssamarbeten i syfte att minska riskerna. Myndighetssamarbetet i många situationer där risken för våld är särskilt hög förlöper friktionsfritt mellan yrkeskunniga inom hälsovården och polismyndigheten så att polismyndigheten säkrar tryggheten innan vårdåtgärderna genomförs och vid behov även medan vården pågår, vilket för sin del avsevärt minskar arbetarskyddsriskerna för akutvårdspersonalen.

Ett sådant projekt för ändring av lagstiftningen som avses i det skriftliga spørgsmålet pågår inte för närvarande. En eventuell ändring av straffbestämmelserna i brottslagstiftningen skulle i sig inte ha direkta effekter säkerheten i arbetet för akutvårdspersonalen. Det är endast begränsat möjligt att påverka förebyggandet av plötsliga och överraskande våldssituationer genom lagstiftningen. Viktigt är att man med hjälp av arbetsgivarens riskhanteringsåtgärder och ett fungerande myndighetssamarbete strävar efter att förebygga att hälsovårdspersonalen utsätts för våld.

Enligt 16 kap. 1 § 1 mom. om våldsam motstånd mot tjänsteman i strafflagen ska 1) den som använder eller hotar använda våld för att tvinga en tjänsteman till eller hindra honom från en tjänsteåtgärd som innefattar utövning av offentlig makt, 2) annars med anledning av en sådan tjänsteåtgärd använder eller hotar använda våld mot den tjänsteman som vidtar åtgärden, eller 3) använder våld mot en tjänsteman eller en person som står i sådant förhållande till honom som

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 138/2018 rd

avses i 15 kap. 10 § 2 mom. för att hämnas för en sådan tjänsteåtgärd för våldsamt motstånd mot tjänsteman dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

1-3I tillämpningsbestämmelsen i 16 kap. 20 § 1 och punkt 5 i strafflagen föreskrivs vilka personer som jämföras med tjänstemän när 16 kap. 1–3 § i strafflagen tillämpas. I samtliga fall gäller motstånd som avses i 16 kap. 1 § i så som närmare framgår av paragrafen om brottsrekvisit en tjänsteåtgärd som innefattar utövning av offentlig makt. Det är sålunda det väsentliga rekvisitet i straffbestämmelsen gällande våldsamt motstånd mot tjänsteman. Det är motiverat att uttryckligt utövande av offentlig makt som ingår i myndighetsverksamhetens kärna skyddas genom straffrättsligt särskilda regleringar.

När det gäller tillämpningen av straffregleringen så som avses i 16 kap. 1 § i strafflagen är den person vilkens ställning som tjänsteman som är föremål för gärningen inte avgörande eller tillräcklig. En tjänstemans faktiska verksamhet är inte utövande av offentlig makt.

Utövande av våld har stadgats vara straffbart i bestämmelser om allmänna misshandelsbrott i 21 kapitlet om brott mot liv och hälsa i strafflagen. Misshandelsbrott har utifrån allvarlighetsgraden delats in i tre gärningsformer: lindrig misshandel (7 §) som straffas med böter, misshandel (5 §) med straffskalan böter eller fängelse i högst 2 år och grov misshandel (6 §) med straffskalan 1–10 års fängelse. En person kan alltså dömas till fängelse för misshandel.

Förutom bland personer som utför akutmottagning är det också i många andra yrkesgrupper tyvärr möjligt att en person utsätts för störning och våld i sina arbetsuppgifter. Det här beror inte heller direkt på om det är fråga om ett tjänste- eller arbetsförhållande eller om personen står i tjänsteförhållande till en offentligt sammanslutning eller en annan arbetsgivare. Även i samband med frivilligt arbete kan man utsättas för störning och våld.

Straffet ska i enlighet med den allmänna principen för fastställande av straff i 6 kap. 4 § i strafflagen mätas ut så att det står i ett rättvist förhållande till hur skadligt och farligt brottet är, motiven till gärningen samt gärningsmannens av brottet framgående skuld i övrigt. Domstolarna ska när de fastställer påföljder för till exempel misshandel beakta omständigheter och gärningsbeskrivningar som påverkar förfarandets straffvärde i enlighet med 6 kap. 4 § i strafflagen. Till exempel misshandel som riktas mot en person som utför sin arbetsuppgift och som därför är i en sårbar eller försvarslös ställning kan vara en omständighet som beaktas när straffet bestäms.

Våld som riktar sig mot en person som utför arbetsuppgifter har dessutom särskilt beaktats i bestämmelsen om åtalsrätt i 21 kap. 16 § i strafflagen. Enligt paragrafens 1 mom. 3 punkt får åklagaren väcka åtal även vid lindrig misshandel om gärningen riktades mot en person på grund av hans eller hennes arbetsuppgifter och gärningsmannen inte hör till arbetsplatsens personal.

Personer som utför akutmottagning kan sålunda få skydd i olika situationer via ett flertal allmänna straffbestämmelser i strafflagen.

Helsingfors 8.5.2018

Social- och hälsovårdsminister Pirkko Mattila